

AZ ERDÉSZETI TERMŐHELYFELTÁRÁS GYAKORLATI HASZNOSÍTÁSA*

FARKAS JULIANNA

erdőmérnök

MÉM Erdőrendezési Szolgálat, Budapest

Minden gazdálkodás egyik alapja a rendelkezésre álló, a termeléshez nélkülözhetetlenül szükséges eszközök ismerete. *A termőhely a fatermesztés elsődleges termelőeszköze.* Más megvilágításban: a termőhely az éghajlat, a talaj, a hidrológiai viszonyok és az élővilág együttes hatásából kialakuló lehetőség, amely valamely növény vagy növénytársulás életét, növekedését, szaporodását biztosítja. A gondolatmenetet tovább folytatva: a felsorolt tényezők hatása a termőhely termőképességét adja, s az erdészeti termőhelyfeltárás nem más, mint az erdőterületek, illetve az erdősisítésre tervezett területek alaptermékenységének meghatározására irányuló munka.

A termőhelyfeltárás során a termőhelyi tényezőket kell megállapítani, s ezeket összehatásukban értékelve a termőhely-típusválogatást meghatározni, mert csak ennek ismeretében tervezhetők a célállomány típusok.

A tényezők vizsgálatának a logikai sorrendjét az eddigi kutatómunka alakította ki.

A kutatási eredmények és a termelési tapasztalatok alapján az erdőrendezőiségek 1971-től valamennyi üzemtervezésbe vont területen végeznek termőhelyfeltárást. Az üzemtervezésbe vont terület termőhelyének teljes körű, részletes feltáráására a jelenlegi létszámmal azonban nincs lehetőség, s az erdőrendezési útmutató is csak a felújításra, az állományátalakításra és az új erdők telepítésére tervezett területen írja elő. Az összes többi üzemtervezésbe vont területnél az útmutató lehetővé teszi a közvetett módszer alkalmazását, amikor a faállomány vagy a termőhelyjelző növények alapján következtetünk a termőhely minőségére. Így egyrészt *a termőhely fatermőképességét* kell megállapítani a fafaj, eredet, kor, és magasság alapján fatermési tábla segítségével; másrészt *a természetes erdőtípust*, amikor az erdőrészletet a Majer-féle erdőtípológia természetes erdőtípusaiba kell besorolni, s az erdőtípusból levezetett termőhelytípusnak megfelelően kell az állományt megválasztani.

* Az Erdészeti és Faipari Tudományos Ülésen 1980. február 28-án elhangzott előadás.

A közvetlen termőhelyfeltárás is kétféle az erdőrendezési gyakorlatban:

termőhelyleírás és
részletes termőhelyvizsgálat.

A termőhelyleírás csak a genetikai talajtípus mélységig, míg a részletes vizsgálat az összes számba jöhető termőhelyi tényező vizsgálatára terjed, s mindig talajszelvény értékelést is jelent. Meg kell állapítani a klímajelző fafajt, a hidrológiai viszonyokat, a genetikai talajtípust, a termőréteg vastagságát és a fizikai talajféleséget.

1976-tól a termőhelytérképezési kutatások gyakorlati realizálására a termőhely és termőhely-típus változat térképezés is bevezetésre került. Ez az egyes termőhelyi tényezők területi elosztásának ábrázolását és térképezését jelenti.

1979-ben a termőhelyi kutatások újabb eredményeit kellett a gyakorlatba átültetni. A 2012 (V.26.) MT. határozat s az azóta elkészített jogszabálytervezet értelmében új, korszerű mintateres földértékelési rendszert kell bevezetni, ahol a termőtalaj minőségét 1-től 100-ig terjedő pontértékkel kell kifejezni. A jogszabálytervezet kimondja, hogy a földértékelési rendszerben a termőföldet a talaj termékenységére alapján kell értékelni. Az ERTI már 1968-tól foglalkozott az erdőterületek pontosításos értékelési rendszerének a kidolgozásával, s összeállította az ökológiai alapokon nyugvó, s termőhelyvizsgálati elemekből álló termőhelyértékelő táblázatát, ahol a genetikai talajtípus maximális pontszámából a termőképességet csökkentő talajtulajdonságok levonásra kerülnek, s az így kapott pontszámhoz kell hozzáadni a klíma és hidrológiai adottságtól függő plusz pontokat. A három együtt adja a termőhely alaptermékenységének értékszámát. Mivel az értékelési rendszer, mint ahogy röviden elmondtam, termőhelyvizsgálati elemekből áll, így a gyakorlat rendkívül gyorsan és könnyen hasznosítani tudja, ill. tudta.

Az 1979. évi munka során Zalaegerszeg környékén a termőhelyvizsgálati elemeket ábrázoló termőhelytérképeket használták fel.

Mivel termőhelytérképek csak kb. 250 ezer ha erdőterületről állnak rendelkezésre, ezért a kutatás az üzemtervi adatok termőhelyértékelő táblázatba történő beépítésével is foglalkozott. E kutatási eredmény hasznosítására is sor került már, Mikepércs környékén ahol termőhelytérképezés még nem volt. A feladat megoldásához szükséges tájékoztatást az ERTI megadta, s bízunk abban, hogy nagyon rövid időn belül az egész erdőrendezési gyakorlat számára is rendelkezésre áll a fafajnövedék alapján szerkesztett táblázat is.

Az Erdei Környezet és Fatermesztés szekció ülés Nyárfatermesztésünk alakulása című előadásához kapcsolódva vetek fel még egy gondolatot. Az előadás is és az utóbbi időben megjelent több tanulmány és szakkikk is azt a tényt állapítja meg, hogy a nyárasok területnővekedése alatta maradt a tervezettnek, s hogy sok esetben a nyártelepítések a tervezettnél gyengébb termő-

helyen kerültek megvalósításra. Ebből kiindulva, s ezeknek a tényeknek az ismeretében, nekünk rendezőknek is sokkal fokozottabb figyelmet kell fordítanunk az üzemtervezés során a nyárterületek termőhelyfeltárására, s minden arra alkalmas területre újból nyár célállomány típusát kell előírni. Ezenkívül minden egyéb számbajöhető terület — beleértve a jelenleg gyepgazdálkodással hasznosított területeket, a hullám- és ártereket is — teljes, részletes termőhelyfeltárásával az erdőrendezés hozzá tudna járulni e probléma megoldásához.

Ennek a népgazdaságilag igen fontos feladatnak a maradéktalan teljesítéséhez a kutatás és a gyakorlat szorosabb együttműködését kellene biztosítani.

Végezetül néhány szóval összefoglalom a gyakorlatban eddig elért eredményeket, s egy-két gondolatot említek a jövő céljairól.

Az üzemtervezéssel egybekötött erdészeti termőhelyfeltárás legfontosabb céljai a következők voltak:

- az üzemtervek színvonalának emelése, a tervező rész megbízhatóságának növelése,
- a gazdálkodó szervek megfelelő termőhelyi vonatkozású információkkal történő ellátása és ezzel a termelési színvonal emelésének elősegítése,
- az országos erdészeti termőhelytérkép elkészítése.

Az addig végzett munka az első két célkitűzés következményeit kielégíti. Elértük azt, hogy a 10 éven belül soron következő feladatoknál a döntés meghozatalához megbízható termőhelyi információval látjuk el a tervező és a gazdálkodó szerveket. A távlati tervezéshez azonban — amely egyre nagyobb szerepet játszik gazdasági életünkben — már az erdő egészére kellene rendelkezniünk megbízható információkkal termőhelyi vonatkozásban is. Hiszen a hosszútávú terveinkben már szinte minden erdőrészletben tervezünk olyan jellegű munkát, amely szakszerű elvégzéséhez a termőhely pontos ismerete nélkülözhetetlen. Távlati fagazdálkodásunk fajajmegválasztási céljai is csak akkor helyezhetők reális alapokra, ha azokat valamennyi erdőterületünk termőhelyi viszonyainak ismeretében tervezzük meg. Jobb munkaszervezéssel, az elméleti eredmények folyamatos adaptálásával ez a feladat szabja meg a gyakorlati termőhelyfeltárás fejlesztésének irányát.